

กับชาย ปรากฏว่าหญิงมีการพัฒนาทางภาษาได้เร็วกว่าชาย ทำให้มีความฉลาดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้หญิงเข้าใจกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้เร็วและมากกว่าชาย นอกจากนี้การวิจัยต่าง ๆ ยังยืนยันว่า หญิงมีการคล้อยตามสังคมสูงกว่าชาย ซึ่งอาจทำให้คาดได้ว่าในวัยก่อนและระหว่างวัยรุ่น หญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชาย แต่เนื่องด้วยลักษณะการยึดมั่นต่อสังคม อาจทำให้การพัฒนาจริยธรรมของหญิงช้าลงในวัยรุ่นตอนปลาย ฉะนั้นในระหว่างวัยรุ่นตอนปลายกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ชายอาจมีการพัฒนาทางจริยธรรมไปสู่ขั้นที่ ๕ และ ๖ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กมากกว่าหญิง ฉะนั้นทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมจึงทำนายว่า เพศกับอายุร่วมกัน จะช่วยให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมได้ละเอียดยิ่งขึ้น

จากการรวบรวมการวิจัยต่าง ๆ ที่เปรียบเทียบจริยธรรมในค่านับต่าง ๆ ของชายกับหญิง ไรท์ (Wright, ๑๙๗๑ หน้า ๕๗ และ ๑๔๕) พบว่า ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมโกงในการทดลอง หรือพฤติกรรมเอื้อเฟื้อก็ตาม ส่วนมากแล้วจะไม่พบความแตกต่างระหว่างชายกับหญิง แต่มีการวิจัยบางเรื่องที่พบความแตกต่าง ซึ่งจะเป็นไปในทำนองว่าหญิงจะโกงน้อยกว่าชาย และมีความเอื้อเฟื้อ และความรับผิดชอบสูงกว่าชาย ส่วนการศึกษาพฤติกรรมโกงของฮาร์ทฮอร์นและเมย์ (Hartshorne & May, ๑๙๒๘) โดยใช้สถานการณ์หลายประเภท และมีกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นกลุ่มที่ใหญ่มาก พบผลตรงข้ามกับการวิจัยอื่น ๆ คือ หญิงได้โกงในสถานการณ์ต่าง ๆ มากกว่าชาย และเบอร์ตัน (Burton, ๑๙๖๓) ผู้นำข้อมูลบางส่วนในการวิจัยที่กล่าวถึง มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติที่ก้าวหน้ากว่าเดิม ปรากฏว่า หญิงอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีลักษณะคดโกงเป็นจำนวนมาก และชายอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีความซื่อสัตย์เป็นจำนวนมากเช่นกัน ส่วนโคลเบอร์ก (๑๙๖๔ b) ได้ศึกษาความแตกต่างในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน พบผลที่น่าสนใจว่า ในวัยเด็กเล็กและเด็กโตนั้นชายและหญิงไม่แตกต่างกันในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่เมื่อมาถึงวัยรุ่น ชายได้มีการพัฒนาทางจริยธรรมที่ก้าวหน้ากว่าหญิง

ส่วนการศึกษากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กและนักวิจัยอื่น ๆ พบว่าหญิงมีจริยธรรมต่ำกว่าชาย (Kohlberg & Kramer, ๑๙๖๙; Holstein, ๑๙๗๒ จาก

เปรียบเทียบการพัฒนาทางจริยธรรมของคนในสังคมต่าง ๆ ทั้งในประเทศทางตะวันตกและตะวันออกได้อย่างน่าเชื่อถือ เคย์ (Kay, ๑๙๗๐, หน้า ๑๘๒) และเบอร์ตัน (Burton, ๑๙๖๓ หน้า ๔๙๖ - ๔๙๗) ผู้ประมวลผลงานวิจัยทางด้านนี้ก็พบว่า ถ้าเปรียบเทียบการตัดสินเชิงจริยธรรมของเยาวชนผู้มาจากครอบครัวฐานะต่าง ๆ แล้ว ผลส่วนมากคือเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำมีพัฒนาการทางด้านนี้ช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางหรือสูง

นักทฤษฎีและผู้ค้นคว้าทางด้านจริยธรรมส่วนมากจะเชื่อว่า ประสบการณ์ของเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่าง ๆ กันย่อมจะแตกต่างกัน อันเป็นเหตุให้จริยธรรมของเด็กเหล่านี้แตกต่างกันอย่างมากด้วย ประสบการณ์ในครอบครัวนั้นมีหลายชนิด นับตั้งแต่สภาพทางกายไปจนถึงสภาพทางจิตใจ การปฏิบัติของบิดามารดาต่อผู้อื่นซึ่งเด็กสังเกตเห็นและรับรู้ มาจนถึงการปฏิบัติของบิดามารดาต่อตัวเอง ฮอฟแมน (Hoffman, ๑๙๗๐) เชื่อว่าอิทธิพลของครอบครัวที่แผ่มายังเด็กนั้น ส่วนมากแล้วจะผ่านวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากผู้ปกครองนั่นเอง ฉะนั้นฐานะของครอบครัวจึงอาจมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ และการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีที่ต่างกันอาจเป็นต้นเหตุที่สำคัญของการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กก็ได้ อย่างไรก็ตามเราไม่สามารถจะศึกษาถึงความสัมพันธ์เป็นผลต่อกันระหว่างวิธีการดูแลอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก แต่เราสามารถจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองประเภทนี้ และเปิดโอกาสให้แก่ข้อคิดที่ว่าทั้งวิธีการที่ดูแลอบรมเลี้ยงดูและจริยธรรมของเด็กนั้น เป็นผลของสาเหตุอื่นด้วยกันทั้งคู่

ในการศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยนี้ มีจุดมุ่งหมายที่เป็นรายละเอียดในส่วนนี้คือ ต้องการที่จะศึกษาว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่างกัน จะมีการพัฒนาจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ และจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีที่แตกต่างกันหรือไม่เพียงไร ส่วนจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลอบรมเลี้ยงดู กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น จะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

จากการพิจารณาผลการวิจัยต่าง ๆ ในเรื่องจริยธรรมกับตัวแปรทางสังคมคืออายุ และระดับการศึกษา เพศ และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งทั้งหมดเป็นการวิจัยในต่างประเทศ จึงทำให้เกิดความต้องการที่จะทราบว่า จะได้ผลเช่นไรถ้าทำการ

วิจัยเหล่านี้ในประเทศไทย นอกจากนั้น การประมวลในเชิงเปรียบเทียบผลการวิจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้ เป็นรากฐานในการตั้งสมมติฐานสำหรับการศึกษาภาคสนามในประเทศไทยหลายประการ ที่สำคัญคือ ในข้อที่ว่า ถ้าใช้วิธีการวัด เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยแล้ว จะพบว่าเด็กไทยที่อายุต่างกัน มีการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อย มีจริยธรรมในระดับที่ต่ำกว่าผู้ที่มีอายุมาก นอกจากนั้น ยังอาจคาดได้ว่าชายกับหญิงจะมี พัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันก็ ต่อเมื่อได้พิจารณาลักษณะอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย เช่น อายุฐานะของครอบครัว หรือถึงวิธีการอุปถัมภ์เลี้ยงดู โดยอาจทำนายได้ว่า หญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมเร็วกว่าชายจนวัยรุ่นตอนกลาง และชายมีจริยธรรมที่ก้าวหน้ากว่าหญิงในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น นอกจากนั้น ยังอาจทำนายได้ว่า ในช่วงอายุก่อนวัยรุ่นตอนปลาย ชายที่มาจากครอบครัวยากจน มีจริยธรรมต่ำกว่าหญิงที่มาจากครอบครัวปานกลางและมี ส่วนฐานะของครอบครัวจะมีความสัมพันธ์อย่าง เด่นชัดกับพัฒนาการทางจริยธรรม ในผู้ที่มีอายุน้อย และอยู่ในระดับการศึกษาต่ำ มากกว่าในผู้ที่มีอายุมากที่อยู่ในระดับการศึกษาสูงกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่อยู่ในระดับการศึกษาสูงย่อมจะได้รับอิทธิพลจากโรงเรียนมานานและมาก จนทำให้ความแตกต่างทางจริยธรรม อันเนื่องมาจากสาเหตุทางครอบครัวลดน้อยลง

จริยธรรมกับการอุปถัมภ์เลี้ยงดู

การอุปถัมภ์เลี้ยงดูคือ การที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กปฏิบัติต่อเด็ก และเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตน และต่อผู้อื่นไปในการทำงานต่าง ๆ ฉะนั้นการอุปถัมภ์เลี้ยงดู คือการที่ผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้งกัน อันเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัล หรือลงโทษ การกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ นอกจากนั้นเด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูด้วย ทำให้เด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูอีกด้วย ส่วนการที่ผู้เลี้ยงดูจะส่งเสริมหรือขัดขวางลักษณะหรือพฤติกรรมใด ๆ ของเด็ก ย่อมขึ้นอยู่กับความนิยมของสังคม หรือของกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ นอกจากนั้น ลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูยังเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับลักษณะของคนอื่น ๆ ในสังคมนั้นด้วย ฉะนั้นจึงเข้าใจได้ว่าจากวิธีการอุปถัมภ์เลี้ยงดูเด็ก

นี้ ผู้เลี้ยงดูจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ในสังคมนั้นให้แก่เด็ก ถ้าผู้เลี้ยงดูมาจากกลุ่มหรือส่วนของสังคมที่แตกต่างกัน แน่แน่นอนว่า เขาเหล่านั้นจะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันไปได้อย่าง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อ ลักษณะนิสัย และความเคยชินของคนในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกัน

เบคเคอร์ (Becker, ๑๙๖๔, หน้า ๑๗๑) ได้สรุปผลจากการวิจัยหลายเรื่องว่า บิดามารดาจากครอบครัวฐานะปานกลางจะให้ความอบอุ่นแก่ลูก อธิบายเหตุผลและแสดงความเสียใจเมื่อลูกทำผิด นอกจากนี้พ่อแม่ที่มีฐานะปานกลางยังไม่สู้จะเข้มงวดกวดขันลูกในเรื่องต่าง ๆ มากนัก แต่บิดามารดาที่ฐานะต่ำผู้มีอาชีพที่ใช้แรงงาน ชอบใช้การลงโทษทางกายและควบคุมลูกอย่างกวดขัน นอกจากนี้ยังคล้อยตามกฎเกณฑ์ภายนอก มากกว่าที่จะยึดมั่นในความนึกคิดของตนเอง ส่วนเคย์ (Kay, ๑๙๗๕) ได้ใช้ความจริงข้อนี้ มาเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์บ่อเกิดของจริยธรรมของเด็ก ในครอบครัวฐานะต่าง ๆ อย่างละเอียด

ส่วนการวิจัยต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน ๒๕๑๘ และ ๒๕๑๙) มิได้พบความแตกต่างที่เด่นชัด ในวิธีการอบรมเลี้ยงดูของ บิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน แต่กลับพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดู และลักษณะทางสังคมของบุตรของตน นอกจากนี้ ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ยังมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกันในรายละเอียดบางประการด้วย

การอบรมเลี้ยงดูซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรมคือ การให้ความรัก การควบคุม การให้เหตุผล และการลงโทษ วิธีการอบรมเลี้ยงดูสองประเภทแรกคือการให้ความรักและการควบคุมนั้น มีผู้นำมาศึกษามากมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ แต่ยังไม่มีการวิจัยในประเทศไทย ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง วิธีการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้กับจริยธรรมของคนไทย ส่วนการใช้เหตุผล และการลงโทษนั้น มีผู้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้น้อยมากในประเทศไทย

การถูกเลี้ยงดูแบบรักกับจริยธรรมของบุคคล ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญของการได้รับความรัก ต่อการพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมของบุคคลนั้น มีหลายทฤษฎีด้วยกัน

เช่นทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของเอริคสันกล่าวว่า การที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกอย่างพอเพียง จะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ และเกิดความรู้สึกมั่นคงใจในความดีงามในโลกนี้ ซึ่งเป็นรากฐานของการอาหารในความต้องการของบุคคลอื่นต่อไป เมื่อเด็กมีความไว้วางใจบิดามารดาในขั้นเริ่มต้นของชีวิตแล้ว จะทำให้เด็กมีความเชื่อถือในผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นด้วย

ส่วนนักทฤษฎีอีกกลุ่มหนึ่งได้ใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรากฐานในการอธิบายการที่เด็กยอมรับลักษณะของบิดามารดาเป็นของตน ซีียร์สและคณะ (Sears, Maccoby, & Levin, ๑๙๕๗, หน้า ๓๗๒) ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในเด็ก ถ้าในช่วงแรกเกิดเด็กได้รับความรักความอบอุ่นโดยได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆ ทางร่างกายอย่างเพียงพอ เด็กจะมีความรู้สึกพอใจและมีความสุข ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีผู้มาบำบัดความต้องการให้เด็ก จนในที่สุดผู้บำบัดความต้องการให้เด็ก จะกระตุ้นให้เด็กมีความพอใจ และมีความสุขเมื่อได้อยู่ใกล้ชิดกับตน ในขณะที่ผู้เลี้ยงดูอยู่ใกล้ชิดกับเด็กนั้น เขาก็ได้อบรมสั่งสอนเด็ก และได้แสดงลักษณะต่างๆ ให้เด็กเลียนแบบโดยเขาไม่รู้สึกรู้ว่า จนกระทั่งเมื่อเด็กห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู เด็กจะเกิดความว่าเหว่ และวิตกกังวล เด็กสามารถจะแก้ความรู้สึกนี้ของตนได้ ด้วยการแสดงลักษณะและการกระทำที่คล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดู เป็นเรื่องทดแทนตัวผู้เลี้ยงดูเอง ฉะนั้นการทำตามคำสั่งสอนของผู้เลี้ยงดู หรือเลียนแบบลักษณะต่างๆ ของผู้เลี้ยงดู จะทำให้เด็กเองรู้สึกพอใจและมีความสุข เด็กจึงทำเช่นนั้นบ่อยครั้งจนติดเป็นนิสัยได้ ตามทฤษฎีของซีียร์สและคณะนี้ เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะเกิดความรักความพอใจในผู้เลี้ยงดูตน ก่อนที่เด็กจะยอมรับการถ่ายทอดลักษณะทางสังคมจากบุคคลนั้น นอกจากนี้เด็กจะต้องเกิดความรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะสามารถรักบุคคลอื่น ๆ และยอมเลียนแบบคนอื่น ๆ ต่อไป ฉะนั้นการทำตามกฎเกณฑ์ของศาสนา และการปฏิบัติตามกฎหมายจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน

ฮอฟแมน (Hoffman, ๑๙๗๐, หน้า ๒๙๑) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ๔ ประการคือ การยึดหลักภายในตน

การมีความรู้สึกผิด การทำงานสิ่งช่วยวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิด ปรากฏว่า เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบได้รับความรักมาก กล่าวคือ ผู้เลี้ยงดูรัก เข้าใจ ให้การสนับสนุน และให้ความสำคัญแก่เด็ก พยายามกล่าวอธิบายสิ่งต่างๆ ให้เด็กฟัง ใช้การลงโทษให้เจ็บ กายแต่น้อย และให้เหตุผลในการบังคับเด็กเสมอ เด็กประเภทนี้ทั้งชายและหญิงมีอายุ ๔ ถึง ๑๓ ปี เป็นเด็กที่มีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง ๔ ประเภทสูงกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรัก น้อย

ส่วนดวงเดือน พันธมนาวิน (๒๕๑๙) เมื่อประมวลผลการศึกษากาสนาม ในประเทศไทยแล้วได้พบว่า เด็กและวัยรุ่นไทยที่ได้รับความรักจากผู้เลี้ยงดูมาก มีลักษณะ ความรับผิดชอบ วินัยทางสังคม และความเอื้อเฟื้อ สูงกว่าเยาวชนที่ได้รับความรักน้อย อย่างเชื่อมั่นได้ ฉะนั้นผลการวิจัยในประเทศไทยจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศ และเป็นเครื่องยืนยันว่าความรักของบิดามารดาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ต่อการ มีลักษณะอัน ดีงาม ของลูก

แม้ว่าการศึกษากาสนามที่ได้กล่าวมานี้ จะไม่สามารถยืนยันได้ว่า การอบรม เลี้ยงดูแบบให้ความรักมาก ก่อให้เกิดลักษณะอันดีงามต่างๆ ในเยาวชน แต่การทดลองใน ห้องปฏิบัติการ ซึ่งมีการสร้างตัวแบบที่ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก และตัวแบบที่ทำคนห่างเหิน จากเด็ก ผลปรากฏในการทดลองชนิดนี้หลายเรื่องว่า เด็กจะเลียนแบบคนที่เคยให้ความ สนับสนุนเป็นกันเองกับตนมากกว่าคนที่ทำตัวห่างเหิน (Flander, ๑๙๖๘, ๓๒๗) ซึ่งทำให้ สรุปได้ว่าผู้ที่ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กจะเป็นผู้ที่เด็กชอบเลียนแบบ และถ้าตัวแบบมี จริยธรรมสูง เด็กก็จะมีจริยธรรมสูงตามไปด้วย

การพิจารณาวีธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แยกต่างหากจากการเลี้ยงดูแบบ การควบคุม การใช้เหตุผล และการลงโทษ อาจทำให้ได้ภาพพจน์ที่ไม่ละเอียดเพียงพอ บิดามารดาที่รักบุตรนั้นอาจแสดงความรักบุตรด้วยวิธีการต่างๆ กัน เช่น รักแบบประคบ ประหนม รักแบบตามใจมาก รักแบบควบคุมมาก หรือรักแบบประชาธิปไตย ซึ่งอาจมีผล ต่อการปลูกฝังลักษณะทางสังคมให้แก่เด็กได้แตกต่างกันมาก ดังนั้นนักจิตวิทยาพัฒนาการจึง

เสนอให้พิจารณาการให้ความรัก และการควบคุมไปพร้อมกัน (Becker ๑๙๖๔, หน้า ๑๗๕) แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องนี้จะได้พิจารณาการเลี้ยงดูแบบควบคุมเพียงอย่างเดียวเสียก่อน

การถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมกับจริยธรรมของบุคคล ประเพณีของไทยเมื่อสามสิบปีมานี้ นิยมการควบคุมบุตรหลานอย่างใกล้ชิด และเข้มงวดกวดขัน แต่บิดามารดาไทยสมัยใหม่กลับมีการควบคุมบุตรหลานน้อยลงไปมาก จึงเป็นที่น่าสนใจว่า การควบคุมมากจะให้ผลแตกต่างจากการควบคุมน้อยในเรื่องใดบ้างและเพียงใด การเลี้ยงดูแบบควบคุมมากหมายถึงการบังคับให้เด็กทำตามที่คุณผู้เลี้ยงดูเห็นดีเห็นชอบ โดยการตรวจตราและขู่เข็ญ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยการลงโทษเมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตาม ส่วนการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยหมายถึงการให้อิสระแก่เด็กอย่างมาก ตามใจเด็ก ไม่สนใจเด็กและไม่ลงโทษเด็กอย่างสม่ำเสมอ จากการประมวลผลการวิจัยทางด้านนี้ซึ่งมีอยู่ไม่มากนัก เบคเกอร์ (Becker, ๑๙๖๔, หน้า ๑๔๑-๑๔๒) พบว่า เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะมีลักษณะที่น่าพอใจคือ เชื่อฟัง สุภาพเอื้อเฟื้อ แต่มีลักษณะขี้อาย เก็บตัว ใจน้อย และชอบฟังพ่อกับแม่ ส่วนเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย จะไม่เชื่อฟัง ไม่มีความรับผิดชอบ และขาดสมาธิ

การใช้วิธีการเลี้ยงดูแบบควบคุมมากเมื่อเด็กอายุยังน้อยนั้น อาจให้ผลที่น่าพอใจ แต่การควบคุมมากเมื่อเด็กอายุเข้าสู่วัยรุ่น จะทำให้เด็กรู้สึกว่ามีอิสระ และจะต่อต้านอย่างก้าวร้าว การควบคุมมากทั้งในเด็กเล็กและเด็กโตจะก่อให้เกิดความอยากร้าวรานและความมั่งร้าย ซึ่งถ้าเด็กไม่กล้าแสดงออกให้ผู้ใหญ่เห็น เด็กก็อาจไปก้าวร้าวกับเพื่อนแทน

จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงดูแบบควบคุมมากนั้น สัมพันธ์กับลักษณะที่สังคมยอมรับหลายลักษณะ และเกี่ยวข้องกับลักษณะที่สังคมไม่นิยมบางลักษณะด้วย ผลเช่นนี้ก็ปรากฏในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กไทยเช่นกัน ดวงเดือน พันธมนาวิน (๒๕๑๙) ได้ประมวลผลการวิจัยต่าง ๆ ในประเทศไทยในเรื่องนี้ พบว่าลักษณะความเอื้อเฟื้อ จะปรากฏในเด็กที่รายงานว่าตนถูกควบคุมมาก แต่เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยนั้น มีวินัยทางสังคมและมีการควบคุมตนเองสูงกว่าเด็กที่ถูกควบคุมมากอย่างเห็นได้ชัด ฉะนั้นการเลี้ยงดูแบบควบคุมมากไป

หรือน้อยไปนั้น ไม่ทำให้เกิดลักษณะที่น่างงเกียจในเด็ก มากเท่าการไม่ให้ความรักเด็กอย่างพอเพียง

การถูกเลี้ยงดูแบบรักและควบคุมกับจริยธรรมของบุคคล นักวิจัยได้นำลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมารดามาวิเคราะห์ เพื่อหามิติต่าง ๆ ของพฤติกรรมซึ่งเป็นเอกเทศต่อกัน (factor analysis) และพบมิติสองชนิดคือ รักมาก - รักน้อย กับ ควบคุมมาก - ควบคุมน้อย และจากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับปริมาณการควบคุมในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบรักมาก และในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแบบรักน้อย เพื่อดูว่าปริมาณการควบคุมนั้นจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะต่าง ๆ ของเด็กอย่างไร เบคเคอร์ (Becker, ๑๙๖๔, หน้า ๑๙๓ - ๑๙๔ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบรักมากในขณะเดียวกันก็ควบคุมมากนั้น เป็นเด็กที่ชอบฟังพาคคนอื่น ไม่ค่อยเป็นมิตร มีความอดทนไม่สูงมากก็ต่ำมาก ความคิดสร้างสรรค์ต่ำ และมีความเพ้อฝันแบบมุ้งมิ้งมาก นอกจากนี้ เด็กชายยังมีความก้าวร้าวน้อย ซอปปอมตาม และรักษากฎ

ส่วนเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักมากแต่ควบคุมน้อยนั้น มีความเป็นเอกเทศ ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ อดทนทำงานปานกลาง มีความคิดสร้างสรรค์และไม่สู้จะแสดงลักษณะมุ้งมิ้งในการวัดทางอ้อม และมีลักษณะก้าวร้าวในทำนองที่ชอบให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตนซึ่งทำได้เป็นอย่างดี เด็กประเภทนี้มีความก้าวร้าวในลักษณะที่สังคมยอมรับ และเป็นความก้าวร้าวที่อยู่ในความควบคุม มิใช่การแสดงอารมณ์ร้าย

เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อย แต่ถูกควบคุมมากนั้น มีลักษณะก้าวร้าวต่อตนเอง หลบเลี่ยงสังคม และมีอาการของความขัดแย้งภายใน เด็กที่ต้องโทษทางกฎหมายส่วนมากจะเป็นเด็กที่ได้รับความรักน้อย และในขณะเดียวกันก็ถูกควบคุมไม่มากเกินไปก็น้อยจนเกินไป ซึ่งทำให้เกิดการไม่ยอมตามและความก้าวร้าวสูง

เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อยและถูกควบคุมน้อยนั้น เป็นเด็กที่ก้าวร้าวมาก ไม่สามารถจะควบคุมพฤติกรรมของตนได้ และมีลักษณะของยูวาชญากร บิดามารดาที่มีการ

เลี้ยงดูแบบนั้นส่วนมากมีฐานะต่ำ มีความรักลูกน้อยและไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูก จึงปล่อยให้ละเลยเสียเป็นส่วนมาก

สรุปได้ว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก ควบคุมปานกลางนั้นเป็นเด็กที่มีคุณสมบัติที่น่าพอใจมากที่สุด การวิจัยต่าง ๆ ในประเทศไทยก็ให้ผลที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เด็กที่รายงานว่าตนได้รับความรักจากผู้เลี้ยงดูมาก แต่ถูกควบคุมน้อยนั้น เป็นผู้ที่นักวิจัยพบว่า มีลักษณะความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเองสูงที่สุด ส่วนเด็กที่รายงานว่าได้รับความรักน้อยและถูกควบคุมมากนั้น มีลักษณะทั้งสองชนิดที่กล่าวมานี้ต่ำที่สุด

เพื่อที่จะสรุปผลการ วิจัยเกี่ยวกับบทบาทร่วม ระหว่าง การเลี้ยงดู แบบรักและแบบควบคุมที่มีต่อลักษณะทางสังคมของเด็กทั้งไทยและเทศ จึง เสนอผลในตาราง ๑

ตาราง ๑

ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูแบบรักและแบบควบคุม
กับลักษณะเชิงจริยธรรมของเด็ก

ควบคุมมาก	ควบคุมน้อย
รักมาก เชื่อฟัง พึ่งพา สุภาพ สะอาด ก้าวร้าวต่ำ รักษากฎ ไม่เป็นมิตร ไม่มีความคิด- สร้างสรรค์ ยอมตามสูง	ชอบสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ ก้าวร้าวต่ำสำเร็จ รักษากฎน้อย แสดงบทบาทของผู้ใหญ่ได้ง่าย เป็นเอกเทศ มีลักษณะรับผิดชอบสูงสุด (ไทย) มีวินัยในตนเองสูงสุด (ไทย)
รักน้อย มีปัญหาประเภทโรคประสาท ชอบทะเลาะวิวาทกับเพื่อน ซื่อๆ หลบหลีกสังคม ก้าวร้าวต่อตนเองสูง มีลักษณะรับผิดชอบต่ำสุด (ไทย) มีวินัยในตนเองต่ำสุด (ไทย)	มีปัญหาประเภทอาชญากรรม ไม่ยอมทำตาม มีความก้าวร้าวสูง มีลักษณะรับผิดชอบต่ำ (ไทย)

จากการประมวลทฤษฎีและผลวิจัยต่าง ๆ ข้างบนนี้จนได้ข้อสรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมน้อย ทำให้เด็กมีความรักความพอใจผู้เลี้ยงดู พร้อมทั้งจะยอมรับผู้เลี้ยงดูเป็นแบบอย่าง และเห็นความสำคัญของผู้เลี้ยงดูมาก นอกจากนี้ เด็กที่ได้รับความรักมากแต่ถูกควบคุมน้อย ยังมีโอกาสเป็นตัวของตัวเองมาก สามารถที่จะฝึกบังคับตนเองตั้งแต่ยังเด็ก ทำให้สามารถที่จะยึดมั่นในหลักประจำใจของตน แทนการพึ่งสิ่งควบคุมภายนอก จึงทำให้ถึงสมมติฐานได้ว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมน้อยมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมากอย่างเห็นได้ชัด

การถูกรับชมแบบใช้เหตุผลกับจริยธรรมของบุคคล การอบรมเด็กโดยให้เหตุผลแก่เด็ก หมายถึงการอธิบายให้เด็กฟังถึงผลของพฤติกรรมของเด็กว่าจะกระทบกระเทือนตัวเด็กเองและผู้อื่น หรือทำให้เกิดผลดี หรือความเสียหายอย่างไรได้บ้าง การให้เหตุผลแก่เด็ก เป็นการให้เด็กรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมต่าง ๆ เพื่อเด็กจะได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้การให้เหตุผลยังเป็นการตีแผ่ความคิด ความเชื่อ และลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดู ทำให้เด็กเลียนแบบได้ง่าย อีกประการหนึ่ง การอบรมเด็กแบบให้เหตุผลแทนการใช้อารมณ์ซึ่งแสดงถึงการใช้อำนาจข่มเด็ก จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณเลี้ยงดูมีความรักความหวังดีต่อตนอย่างจริงใจ ผู้เลี้ยงดูจะส่งเสริม หรือห้ามปรามพฤติกรรมใด ก็เพื่อประโยชน์ของเด็กเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้อบรมไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อเด็กขณะให้การอบรมสั่งสอนเด็ก เคย์ (Kay, ๑๙๗๕, หน้า ๓๐) พบว่าผู้เลี้ยงดูที่มีการศึกษาและฐานะชำนาญความสามารถที่จะให้เหตุผลแก่เด็ก จึงใช้อารมณ์และการวางอำนาจแทน ทำให้เด็กรู้สึกเป็นศัตรูต่อผู้ควบคุมพฤติกรรมของตนทุกระดับ เริ่มตั้งแต่บิดามารดา ครุ ไปจนถึงตำรวจ

นอกจากนี้ การใช้อารมณ์อย่างปราศจากเหตุผลยังทำให้เกิดการฝึกรับชมเด็กที่ไม่คงเส้นคงวา กล่าวคือเด็กทำความดีในวันนี้แล้วได้รับรางวัล แต่ทำดีซ้ำอีกในสองวันถัดจากนี้ อาจถูกเพิกเฉยหรือโดนลงโทษ สาเหตุเพราะผู้เลี้ยงดูอารมณ์เสียมาจากที่อื่น การอบรมเด็กแบบไม่คงเส้นคงวา จะทำให้เด็กไม่สามารถจะตัดสินใจได้ว่า ตนควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมชนิดใด ทำให้เด็กมีความคับข้องใจ ซึ่งเป็นชนวนให้เด็กมีนิสัยก้าวร้าวสูง

การวิจัยหลายเรื่องแสดงผลสอดคล้องกันว่า เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลเป็นเด็กที่ไม่ก้าวร้าว รู้จักผิดชอบชั่วดี มีพัฒนาการทางความรู้สึกละอายผิด (Walters & Parke ๑๙๗๖, หน้า ๒๐๗-๒๑๗) ส่วนเด็กที่เป็นยิวอาชญากรนั้นส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่ใช้เหตุผลในการอบรมเด็ก และขาดความคงเส้นคงวาในการลงโทษ หรือให้รางวัลเด็กด้วย

ส่วนการประมวลผลการวิจัยอื่น ๆ ของฮอฟแมน (Hoffman, ๑๙๗๐, หน้า ๒๙๑) แสดงว่า การใช้วิธีการให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนเด็กนั้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะในเด็กที่มีอายุมากกว่า ๕ ขวบ และเมื่อมารดาเป็นผู้ใช้เหตุผล ส่วนการใช้เหตุผลของบิดานั้น ไม่พบว่าสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรมของเด็กแต่อย่างใด อาจเป็นไปได้ว่า บิดาไม่ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูกเท่ามารดา ฉะนั้นการให้เหตุผลของบิดาจึงอาจไม่เหมาะสมกับธรรมชาติ และระดับของพัฒนาการทางการรู้ของเด็กเท่ามารดา บิดาอาจให้เหตุผลที่ยากเกินระดับของเด็กมากกว่ามารดา ทำให้การใช้เหตุผลของบิดาไม่เกิดประโยชน์เท่าเทียมกับมารดา

การอบรมเด็กเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้น ต้องใช้เหตุผลที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการทางการรู้ของเด็ก สิ่งนี้นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือเพียเจต์และโคลเบอร์ก ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และมีผลการวิจัยหลายเรื่องซึ่งยืนยันว่า การใช้เหตุผลที่ไม่สูงเกินระดับพัฒนาการทางการรู้ของเด็กมากนัก จึงจะมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก (Turiel, ๑๙๖๖; Glassco, et. al., ๑๙๗๐ and Tracy & Cross, ๑๙๗๓)

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลนี้ ควรจะมีความสัมพันธ์โดยตรง กับการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม การวิจัยวิธีการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเด็กได้รับ แล้วโยงมายังระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนั้น ยังมีน้อยมากในต่างประเทศและไม่มีเลยในประเทศไทย โครงการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทยนี้จึงมุ่งที่จะค้นคว้าวิจัยทางด้านนี้อย่างละเอียดด้วย โดยมีสมมติฐานว่า การอบรมเด็กแบบให้เหตุผล ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของมารดา เด็กที่ได้รับการอบรมแบบให้เหตุผลมาก มีพัฒนาการทางจริยธรรมเร็วกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมแบบให้เหตุผลน้อย

วิธีการลงโทษกับจริยธรรมของบุคคล ในการฝึกนิสัยของเด็กนั้น ผู้เลี้ยงดูอาจเลือกวิธีการลงโทษได้ ๒ ชนิดคือ การลงโทษทางกาย และการลงโทษทางจิต การลงโทษทางกาย หมายถึง การทำให้เด็กเจ็บตัว เช่น หนีบ ที ตบ ตะ โดยผู้ลงโทษใช้อำนาจทางกายของตนซึ่งมีมากกว่าเข้าข่มเด็ก วิธีการลงโทษทางกายจะสามารถหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในเด็กได้ แต่ถ้าไม่ใช้วิธีการอื่นประกอบ เช่น อธิบายให้เหตุผล ชักนำเด็กให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร แล้วส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในเด็ก วิธีการลงโทษทางกายจะให้ผลเพียงครั้งเดียวในการปลูกฝังจริยธรรมในเด็ก

ส่วนการลงโทษทางจิต คือการแสดงความไม่พอใจ เสียใจ และผิดหวังที่เด็กทำผิด มีการใช้วาจาในการว่ากล่าวตักเตือน ผู้ลงโทษจะทำเพิกเฉยไม่สนใจใยดีกับเด็กไปชั่วขณะหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้ลงโทษยังอาจตัดสิทธิบางประการที่เด็กเคยได้รับ เช่น ค่าขนม ของขวัญวันเกิด หรืออื่นๆ และในบางครั้งผู้ลงโทษอาจกล่าวเป็นเชิงขู่ว่าจะมีการพรวดเด็กไปจากตนเสีย วิธีการนี้ใช้ได้ผลดี ถ้าผู้ลงโทษเป็นที่รักของเด็กอย่างมาก จึงมีความสำคัญต่อเด็ก และเด็กพร้อมที่จะเลียนแบบการสะกดอารมณ์ของผู้เลี้ยงดู โดยผู้เลี้ยงดูไม่แสดงกิริยาก้าวร้าวทางกายให้เด็กเห็น นักจิตวิทยาพัฒนาการเน้นว่า การทำตนให้เป็นที่รักของเด็กจะทำให้บุคคลนั้นมีประสิทธิภาพในการใช้วิธีการลงโทษเด็กแทบทุกวิธี แม้แต่วิธีการลงโทษทางกายเพราะวิธีนี้มีความหมายแฝงให้เด็กเข้าใจได้ว่า เมื่อผู้ที่ตนรักและรักตนทำให้ตนเจ็บกายแสดงว่าบุคคลนั้นลดความรักตนลงในขณะนั้น

การพิจารณาลักษณะต่างๆ ของวิธีการลงโทษทางกาย เปรียบเทียบกับวิธีการลงโทษทางจิต จะทำให้เห็นว่าการลงโทษทางจิต จะเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กว่าวิธีการลงโทษทางกาย ลักษณะต่างๆ ของการลงโทษทั้งสองประเภทที่จะนำมาพิจารณาคือปริมาณและคุณภาพของการให้ความรู้เชิงจริยธรรมขณะลงโทษ ลักษณะของตัวแบบผู้ทำการลงโทษเด็ก ระยะเวลาในการลงโทษ และเวลาขณะเลิกลงโทษ

ฮอฟแมน (Hoffman. ๑๙๗๐, หน้า ๒๙๓-๒๙๕) ได้พิจารณาเปรียบเทียบการลงโทษทั้งสองประเภทอย่างละเอียด ประมวลแล้วได้ความดังนี้ การลงโทษทางกายนั้น ผู้ลงโทษจะใช้วาจาว่ากล่าวสั่งสอนน้อยหรือไม่ใช้เลย ทำให้เด็กได้ความรู้แต่เพียงว่า ขณะนั้น

คนได้กระทำในสิ่งซึ่งไม่เป็นที่พอใจของผู้เลี้ยงดู แต่เด็กอาจไม่ทราบเหตุผลว่า ทำไมการกระทำของคนจึงไม่เป็นที่สบอรรถยาศัยของผู้เลี้ยงดู และในบางกรณี เด็กอาจไม่ทราบว่าพฤติกรรมใดที่ตนได้กระทำไปแล้วนั้น เป็นสาเหตุให้ตนถูกลงโทษทางกายอยู่ในขณะนั้น แต่การลงโทษทางจิตนั้น คือการว่ากล่าวอบรม ซึ่งเป็นการชี้แจงให้เห็นถึงความเหมาะสมของพฤติกรรม จะทำให้เด็กได้รับความรู้มากกว่าการลงโทษทางกาย นอกจากนี้ การให้ความรู้เชิงจริยธรรมแก่เด็กจะทำให้เด็กได้หลักในการปฏิบัติ และเป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักใช้หลักจริยธรรมในการควบคุมความประพฤติของตนเองในอนาคต นั่นคือ เปิดโอกาสให้เด็กเพาะลักษณะละเอียดใจตนเองซึ่งเป็นจริยธรรมขั้นสูง ส่วนการลงโทษทางกายนั้น เป็นการทำให้เด็กเคยชินกับการอยู่ภายใต้การควบคุมจากผู้อื่นที่สามารถลงโทษตนได้ วิธีการนี้จึงเป็นการปลูกฝังจริยธรรมขั้นต่ำให้เด็กเท่านั้น

ผู้เลี้ยงดูขณะที่ลงโทษเด็ก กำลังเป็นทวิแบบให้แก่เด็ก โดยแสดงว่าเมื่อเกิดความไม่พอใจในผู้อื่นตนควรจะทำอย่างไร ผู้ที่ใช้วิธีการลงโทษทางกาย เป็นผู้มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้อื่นอย่างเห็นได้ชัด จึงอาจทำให้เด็กเลียนแบบลักษณะก้าวร้าวทางกายนี้ได้มาก ส่วนผู้ที่ใช้วิธีการลงโทษทางจิต อาจมีลักษณะก้าวร้าวทางวาจาบ้าง แต่ก็แสดงว่าเป็นผู้ที่สามารถอดกลั้น ไม่ก้าวร้าวทางกายกับผู้ที่ทำให้ตนไม่พอใจ ถ้าเด็กเลียนแบบผู้ที่ใช้วิธีการลงโทษทางจิต เด็กก็จะเป็นผู้ที่มีลักษณะความก้าวร้าวทางวาจา ซึ่งสังคมไม่รังเกียจมากเท่าการก้าวร้าวทางกาย ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นได้มาก

ระยะเวลาในการลงโทษทางกายและทางจิต ส่วนใหญ่แล้วจะแตกต่างกันมาก กล่าวคือ การลงโทษทางกายนั้นจะใช้เวลาสั้น ๆ แล้วก็เลิกกันไป ทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล และมีแรงจูงใจที่จะทำดีในระยะสั้น ๆ แล้วก็ยุติลง ส่วนการลงโทษทางจิตนั้นอาจกินเวลาได้นานต่าง ๆ กัน เช่น การตำหนิอาจใช้เวลาไม่นานนัก แต่การแสดงความเจียมใจของผู้เลี้ยงดูอาจติดต่อกันเป็นวัน ๆ ซึ่งจะ让孩子มีความวิตกกังวลอยู่นานและพยายามทำตนเป็นคนดี เพื่อลบล้างความรู้สึกไม่พอใจของผู้เลี้ยงดูได้มากกว่า

ส่วนการยุติการลงโทษนั้นทางจิตวิทยาถือว่าเป็นการเสริมแรงทางลบ กล่าวคือ การยุติการลงโทษจะทำให้ผู้ถูกลงโทษพอใจ และจะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมของผู้ถูกลงโทษ

ในขณะนั้น ฉะนั้นการยุติการลงโทษ ถ้าเกิดหลังพฤติกรรมใดก็จะเสริมแรงแก่พฤติกรรมนั้น ส่วนวิธีการลงโทษทางกายนั้น การลงโทษจะยุติลงในเวลาไม่ห่างจากที่เด็กได้ทำความผิดและยังไม่ทันที่เด็กจะได้แสดงพฤติกรรมที่ดีแทน ฉะนั้นการยุติการลงโทษทางกาย จึงไม่ส่งเสริมพฤติกรรมอันดีงามชนิดใดเลย แต่การลงโทษทางจิตนั้นเกิดติดต่อกันนาน การบ่นว่าอาชญากรรมเมื่อเด็กประจบเอาใจผู้ลงโทษหรือทำตัวให้ดีขึ้น การเฉยเมยจะเปลี่ยนเป็นความรักใคร่เมื่อเด็กว่านอนสอนง่ายขึ้น ฉะนั้นการยุติการลงโทษทางจิตจึงมีผลส่งเสริมการทำความดีด้วย

เบคเกอร์ (Becker, ๑๙๖๔, หน้า ๑๘๖ - ๑๘๙) และฮอฟแมน (Hoffman, ๑๙๗๐ หน้า ๒๙๐ - ๒๙๒,) ได้ประมวลผลการวิจัยเปรียบเทียบลักษณะต่างๆ ทางจริยธรรมของเด็กที่ถูกลงโทษทางกายและทางจิต ผลปรากฏว่า วิธีการลงโทษทางกายนั้น ยิ่งใช้มากเท่าใดก็จะทำให้เด็กขาดลักษณะต่างๆ ทางจริยธรรมมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ผลที่พบนี้มีในบุคคลอายุตั้งแต่ ๔ ปี ถึง ๒๐ ปี ส่วนวิธีการลงโทษทางจิตโดยเฉพาะการริบความรักนั้น ยังไม่พบความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล ในบางการวิจัยกลับพบว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย มีลักษณะทางจริยธรรมบางด้านสูงกว่าเด็กที่ถูกลงโทษทางจิต และในบางการวิจัยพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลาง ถ้าถูกเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต จะมีความรู้สึกผิดได้เร็วกว่าเด็กที่ถูกลงโทษทางกาย แต่ความแตกต่างนี้ ไม่ปรากฏในเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ ผลขัดแย้งในการวิจัยทั้งสองนี้ อาจอธิบายได้ว่าการพิจารณาวิธีการลงโทษแยกต่างหากจากวิธีการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก อาจทำให้ไม่ได้ผลที่เป็นรายละเอียด เพราะคาดว่า ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กแบบให้ความรักนั้นไม่ว่าจะใช้วิธีการลงโทษประเภทใดย่อมได้ผลดีทั้งนั้น แต่ถ้าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักมาก และถูกลงโทษทางจิตเสมอ ย่อมจะช่วยการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กได้มากที่สุด ฉะนั้นการลงโทษทางจิต จะให้ผลดีกว่าการลงโทษทางกาย โดยเฉพาะเมื่อผู้ลงโทษนั้นเลี้ยงดูเด็กแบบให้ความรักมากด้วย

การถูกเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจริยธรรมของบุคคล การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีองค์ประกอบหลายประการ ที่สำคัญคือ การเลี้ยงดูแบบรักมาก การเลี้ยงดูแบบควบคุมปานกลางค่อนข้างน้อย และการให้เหตุผลในการฝึกนิสัยเด็ก นอกจากนี้ การ

เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยยังประกอบด้วยการใช้วิธีการชมเชยมากกว่าการลงโทษ และเมื่อจำเป็นต้องลงโทษ บิดามารดาที่เป็นประชาธิปไตย จะเลือกวิธีการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย นอกจากนี้การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยยังต่างจากการเลี้ยงดูแบบตามใจจนเด็กหลงตรงที่ผู้เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะไม่มีอารมณ์ผูกพันกับเด็กจนเกินไปนัก มีแต่ความสงบและทำตัวห่างเหินจากเด็กในบางโอกาส ส่วนบิดามารดาที่ใช้วิธีการเลี้ยงดูแบบตามใจมาก จะอาทรในเด็กของตนจนเกินเหตุ (Becker, ๑๙๖๔, หน้า ๑๗๔)

การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้ ได้รวมวิธีการเลี้ยงดูต่างๆ ซึ่งเป็นทางช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจิตใจได้อย่างดีที่สุด ทั้งนี้เพราะผลการวิจัย ได้แสดงให้เห็นมาโดยตลอดแล้วว่า การเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การควบคุมเด็กปานกลาง การใช้เหตุผลในการฝึกวินัยเด็ก และการลงโทษทางจิต ต่างก็ส่งผลต่อการพัฒนาลักษณะต่างๆ ทางจริยธรรมทั้งสิ้น จึงทำให้คาดได้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ซึ่งเป็นผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ

จากการประมวลทฤษฎี และผลวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ๔ แบบคือ แบบให้ความรัก แบบควบคุม แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางจิต กับลักษณะต่างๆ ทางจริยธรรมของผู้ถูกเลี้ยงดู ทำให้สรุปได้ชัดเจนว่า วิธีการเลี้ยงดูแบบให้ความรักนั้น สำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก นอกจากนี้การเลี้ยงดูแบบรักยังมีปฏิสัมพันธ์ กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูประเภทอื่น ๆ ไปในทางที่ช่วยให้การเลี้ยงดูแบบต่างๆ อีก ๓ แบบมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมจิตใจของเด็กได้เป็นอย่างดีด้วย

ถึงแม้ว่า การวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง วิธีการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีอยู่มากพอประมาณในต่างประเทศ และมีอยู่บ้างเล็กน้อยในประเทศไทย แต่การศึกษาพัฒนาการทางค่านิยมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก แล้วนำมาพิจารณาร่วมกับวิธีการที่บุคคลถูกเลี้ยงดูนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยชนิดนี้ในประเทศไทย หรือแม้ในต่างประเทศก็ยังไม่พบ ว่ามีใครเคยทำไว้บ้าง แต่จากการประมวลทฤษฎีและผลการวิจัยต่าง ๆ ข้างบนนี้ทำให้คาดได้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ

มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอย่างแน่นนอน และควรศึกษาอย่างละเอียด เพราะทฤษฎีและวิธีการวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าเกี่ยวข้องกับจริยธรรมประเภทต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง และไม่มีข้อจำกัดทางสังคมมากเท่าทฤษฎีและการวัดลักษณะทางจริยธรรมอื่น ๆ รายละเอียดในข้อคิดและวิธีการของโคลเบอร์ก จะได้กล่าวต่อไป

จริยธรรมกับความสันทัดทางภาษา

นักจิตวิทยาเชื่อว่าจริยธรรมของบุคคลจะเกิดและพัฒนาเป็นลำดับไปได้นั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ และการจะรับรู้ประสบการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้งเพียงใดหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ ความสันทัดทางภาษาของบุคคลนั้น ทั้งนี้ เพราะปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนมากมีการถ่ายทอดโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ เคย์ (Kay, ๑๙๗๕) เชื่อว่าความสันทัดทางภาษามีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล ทั้งนี้เนื่องด้วยผลสองประการคือ ประการแรก บุคคลที่ไม่รอบรู้คำศัพท์และการวางรูปประโยคต่าง ๆ ย่อมจะมีข้อจำกัดในการเข้าใจหลักต่าง ๆ ทางจริยธรรม และไม่สามารถจะหาหลักที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันของประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนได้ อีกประการหนึ่งก็คือ ความไม่สันทัดทางภาษายังเป็นข้อจำกัดมิให้บุคคลแสดงความรู้สึกของตนออกมาทางวาจาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง เมื่อบุคคลมีความคับข้องใจ อยากก้าวร้าวบุคคลที่สันทัดทางภาษาอาจจะระบายความก้าวร้าวของตนทางวาจา ส่วนผู้ที่ไม่สันทัดทางภาษาจำเป็นต้องแสดงความก้าวร้าวทางกาย อันเป็นลักษณะที่สังคมรังเกียจ ฉะนั้นบุคคลที่ไม่สันทัดทางภาษาจึงอาจใช้อารมณ์มากกว่าใช้เหตุผล ในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ จึงอาจคาดได้ว่าความสันทัดทางภาษาย่อมแตกต่างกันตาม เพศ อายุและฐานะทางสังคมและระดับการศึกษา นอกจากนี้ ความสันทัดทางภาษาของเด็ก ยังอาจเกี่ยวโยงกับวิธีการดูอบรมเลี้ยงดูที่ตนได้รับ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยย่อมจะมีความสันทัดทางภาษามากที่สุด และเป็นเด็กประเภทที่คาดว่าจะมีการพัฒนาทางจริยธรรมอย่างรวดเร็วที่สุดด้วย

ส่วนโคลเบอร์กนั้น (Kohlberg, ๑๙๖๔, หน้า ๔๐๔) มีความเห็นว่า การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น ขึ้นอยู่กับการพัฒนาทางสติปัญญาทั่วไปและการพัฒนาทางภาษาด้วย แต่โคลเบอร์กก็ยังเน้นความสำคัญของประสบการณ์ทางสังคมในวงที่กว้างกว่าสติปัญญาและภาษา โดยกล่าวว่าความสันทัดทางภาษาย่อมขึ้นกับระดับสติปัญญาของบุคคล แต่ถ้านำคนที่มีความรู้ระดับสติปัญญาเท่าเทียมกันมาศึกษา จะพบว่าคนที่มีความรู้มากก็ยังมีพัฒนาทางจริยธรรมสูงกว่าคนที่มีความรู้น้อยอยู่นั่นเอง ถึงแม้คนเหล่านี้จะมีระดับสติปัญญาเท่าเทียมกันก็ตาม

การนำความสันทัดทางภาษา มาศึกษาในโครงการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทยนี้ จุดประสงค์แรก ก็เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรนี้กับตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ และวิธีการถูกอบรมเลี้ยงดูต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับความสันทัดทางภาษาของเยาวชนประเภทต่าง ๆ อีกโสดหนึ่งด้วย

จริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคต (future orientation) หมายความว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดใจรอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคต แทนรางวัลเล็กน้อย ซึ่งจะได้รับในทันที หรือการงดบ้ำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบัน เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน และอาจถือว่าเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้

ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ นักจิตวิทยาทั้งหลาย (Kohlberg, ๑๙๖๔; Mischel, ๑๙๗๔; Wright, ๑๙๗๕) พบหลักฐานว่าเป็นก้านหนึ่งของพลังอีโก้ (ego-strength) ของบุคคล ซึ่งจะเป็นทางให้ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถระงับหรือชลอการบ้ำบัดความต้องการต่างๆ ของตนได้ ฉะนั้นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงคือผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง จักถือว่าเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงด้วย

เคย์ (Kay, 1975) เชื่อว่า บ่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตขึ้นอยู่กับลักษณะความมั่นคงของสังคมของบุคคล บุคคลจะต้องเคยได้รับประสบการณ์ว่าสิ่งที่ตนรอคอยนั้น ตนได้รับจริงๆ ในที่สุด ส่วนการฝึกเด็กให้รอได้นั้นเป็นสิ่งที่กระทำกันในครอบครัวโดยทั่วไปไม่ว่าฐานะเช่นไร แต่การที่เด็กจะเรียนรู้ว่าควรรอใจรอนั้น ส่วนมากจะเกิดในครอบครัวฐานะปานกลางและฐานะสูงเท่านั้น เพราะครอบครัวฐานะยากจน ย่อมไม่สามารถจะหาสิ่งของให้เด็กตามสัญญาได้มากนัก ทำให้เด็กหมดความเชื่อถือเกี่ยวกับอนาคต และจะเป็นการเพาะลักษณะมุ่งปัจจุบันแทน นอกจากนี้การเคยประสบกับความสำเร็จต่างๆ ในชีวิต ก็เป็นสิ่งที่เคย์เชื่อว่า จะช่วยให้บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทำให้บุคคลเกิดความมานะพยายามในการที่จะทำสิ่งต่างๆ เพราะมีความหวังว่าจะทำได้สำเร็จดังที่เคยประสบมาแล้ว ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมนั่นเอง มิสเชล (Mischel, ๑๙๖๖ และ ๑๙๗๔) และคณะ ได้ทำการทดลองหลายเรื่อง ซึ่งให้ผลที่แสดงว่า การเลือกที่จะชดเชยการบำบัดความต้องการของบุคคลนั้น เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต และการเลียนแบบจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้มิสเชลและนักวิจัยอื่น ๆ ยังพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตนี้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม การมุ่งสัมฤทธิ์ผล การปรับตัว ความฉลาด และสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะมีเพิ่มมากขึ้นตามอายุ และลักษณะนี้ ถึงแม้จะสัมพันธ์กับสติปัญญา แต่ไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางวาจา

ส่วนหลักฐานการวิจัยที่แสดงว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วชวนใจนั้นมีหลายเรื่อง ไรท์ (Wright, ๑๙๗๕) ได้รวบรวมผลการค้นคว้าซึ่งแสดงว่า เด็กที่มีความอดใจได้นั้น จะไม่โกงในการเล่นเกมมากเท่าเด็กที่ขาดลักษณะนี้ นอกจากนั้นเด็กที่ขโมยเงินจะแต่งเรื่องซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในระยะเวลาที่สั้นกว่าระยะเวลาในเรื่อง ซึ่งแต่งโดยเด็กที่มีได้ขโมยเงิน ส่วนมิสเชลและกิลลิแกน (Mischel & Gilligan, ๑๙๖๔) ได้ทำการวิจัยซึ่งแสดงว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะโกงน้อย และถ้าเด็กประเภทนี้โกงก็จะใช้เวลานาน ก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น ส่วนการวิจัย

อาชญากรวัยรุ่นพบผลว่า เด็กเหล่านี้มีลักษณะมุ่งปัจจุบันมาก และจะไม่ยอมรอกอยรางวัลใหญ่แต่ขอรับรางวัลเล็กที่จะได้ทันที นอกจากนี้ เด็กเหล่านี้ยังไม่สามารถชลอการบำบัตความต้องการของตนได้ ส่วนเด็กที่ทำผิดกฎหมายและผ่านการอบรมนิสัยในสถานกักกันมาแล้ว จะเป็นผู้ที่มุ่งอนาคตมากขึ้นกว่าก่อนที่จะเข้ารับการอบรมนั้น

ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว จะเห็นได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายาม ต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติ ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคต จึงเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้วย โครงการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย จึงเล็งเห็นความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตนี้ และมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาลักษณะนี้ ในฐานะที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับจิตใจของเยาวชนไทยประเภทต่าง ๆ ฉะนั้นโครงการนี้จึงได้สร้างแบบวัด ลักษณะมุ่งอนาคตขึ้นโดยเฉพาะ

การวัดลักษณะมุ่งอนาคตนี้ ทำได้หลายวิธี มิเชล (Mischel, ๑๙๗๔ หน้า ๒๕๕) ได้บรรยายถึงประสบการณ์ในการใช้แบบสอบถาม และวิธีการวัดการกระทำ มิเชลพบว่า ผลจากการใช้แบบสอบถามจะสอดคล้องกับผลของการใช้แบบสอบถามอื่น ๆ แต่ไม่สอดคล้องกับผลจากการวัดพฤติกรรมโดยตรง อันเป็นเหตุให้มิเชลขาดความมั่นใจในการใช้แบบสอบถาม และใช้วิธีการวัดพฤติกรรมโดยตรงเสมอ สาเหตุที่การใช้แบบสอบถามของมิเชลไม่ได้ผล อาจเป็นเพราะมิเชลได้ถามคำถามชนิดที่คำตอบต่อคำถามนั้นมิได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะมุ่งอนาคตของผู้ตอบอย่างแท้จริง เพราะเวลาที่จะต้องรอกอยนั้นไม่มีอิทธิพลต่อคำตอบแต่ประการใด แต่คำตอบกลับสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการอวดความฉลาด และมุ่งให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมเสียมากกว่า ทั้งนี้เพราะมิเชลใช้คำถามที่ตรงกับวิธีการวัดการกระทำ เช่น “ถ้าบิดาของท่าน ให้ท่านเลือกว่าจะเอารถจักรยานถูก ๆ คันหนึ่งซึ่งจะซื้อให้ท่านได้ทันที กับให้ท่านรอไปอีกหนึ่งเดือน แล้วจะซื้อรถจักรยานคันโก้ให้ ท่านจะเลือกอะไร” เด็กอาจตอบในลักษณะที่แสดงว่า มุ่งอนาคตมาก

กว่าปัจจุบันเพราะผู้ตอบไม่ได้รับจรรยาจริง ๆ ไม่ว่าจะตอบอย่างไร จึงเลือกคุณภาพของ
 จรรยามากกว่าจะคิดถึงเวลาที่จะต้องคอย เพื่อแสดงว่าตนฉลาดที่เลือกของดีมากกว่าของ
 เลว เมื่อแบบสอบถามของมิสเซลยังบกพร่องเช่นนี้ จึงไม่สมควรที่จะสรุปว่า การใช้แบบ
 สอบถามนั้นไม่มีประโยชน์เท่าการวัดการกระทำโดยตรง ความจริงแล้ว การวัดการกระทำ
 โดยตรงมีข้อจำกัดมาก เกี่ยวกับสถานการณ์ในการวัดนั้น ทำให้ไม่สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพ
 อันแท้จริงของผู้กระทำได้มากเท่าที่ควร แต่การถามถึงนิสัยและการกระทำในอดีตของผู้ถูกวัด
 โดยใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ถูกวัดคุ้นเคยอยู่เป็นประจำหลาย ๆ สถานการณ์ แล้วพิจารณาว่า
 ผู้ตอบได้รายงานว่าตนเลือกกระทำอย่างไร ในสถานการณ์นั้น ๆ ก็จะเป็นทางให้ประเมิน
 บุคลิกภาพการมุ่งอนาคตของผู้ตอบได้อย่างกว้างขวางกว่าวิธีการวัดการกระทำโดยตรง

โครงการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย จึงได้สร้างแบบวัดบุคลิกภาพแบบมุ่ง
 อนาคตดังที่กล่าวมานี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะมุ่งอนาคตของเยาวชนไทย กับ
 วิธีการที่ผู้ตอบถูกอบรมเลี้ยงดู และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมของผู้ตอบ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจ
 บ่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตในคนไทย นอกจากนี้ยังจะให้พิจารณาลักษณะมุ่งอนาคต
 ควบคู่ไปกับลักษณะต่าง ๆ ของสถานการณ์ในการทดสอบ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมซื่อสัตย์ใน
 วัยรุ่นชายไทยด้วย ในขณะเดียวกัน ก็จะได้พิจารณาเปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตกับการ
 ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมว่า ลักษณะใดจะช่วยให้เข้าใจจิตใจ และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
 เยาวชนไทยได้ดีกว่ากันด้วย

พัฒนาการทางจริยธรรม

คนทั่วไปย่อมสังเกตเห็นว่า จริยธรรมของเด็กนั้นไม่เหมือนจริยธรรมของผู้ใหญ่
 มีคนส่วนน้อยที่เชื่อว่าเด็กมีจริยธรรมสูงกว่าผู้ใหญ่ และอำนาจบีบบังคับของสังคมทำให้คนเลว
 ลงเมื่ออยู่ในสังคมนานเข้า แต่คนส่วนใหญ่แล้วจะเชื่อว่าผู้ใหญ่มีจริยธรรมสูงกว่าเด็ก และ
 คนที่มีความคิด เช่นนี้ ยังมีความคิดแตกแยกกัน เกี่ยวกับต้นเหตุของพัฒนาการทาง
 จริยธรรมของมนุษย์ด้วย นักทฤษฎีจริยธรรมบางท่านเชื่อว่า สังคมมีอิทธิพลอย่างยิ่ง

ต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล บุคคลจะมีจริยธรรมในคุณภาพและปริมาณใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมนั้น ฉะนั้นนักทฤษฎีพวกแรกนี้จึงเชื่อว่า คนต่างกลุ่มและต่างสังคมย่อมมีจริยธรรมที่แตกต่างกัน แต่มีนักทฤษฎีอีกพวกหนึ่งที่เชื่อว่า ความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝงอยู่ในตัวของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเติบโตขึ้น ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้น จะเริ่มแสดงตัวเด่นชัดและเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม สภาพแวดล้อมของบุคคลมีอิทธิพลในการถ่วง หรือเร่งรัดพัฒนาการนี้ หรือในทางตรงกันข้าม อาจมีอิทธิพลในการเร่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้ ฉะนั้นนักทฤษฎีประเภทนี้ ย่อมเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ย่อมมีแนวทางและขั้นตอนที่เป็นสากล สามารถศึกษาได้ในคนในสังคมต่าง ๆ และความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรม ของคนในสังคมเดียวกัน ย่อมคล้ายคลึงกับความแตกต่างของคนที่อยู่ต่างสังคมด้วย ผู้ที่มีความเชื่อเช่นนี้ คือผู้นำทางความคิดในทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว ในตอนต้นของบทนี้ นักทฤษฎีประเภทที่สำคัญคือ เพียเจท์และโคลเบอร์ก โครงการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย ได้ใช้ทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นหลัก แต่ทฤษฎีของโคลเบอร์กนั้น สืบเนื่องมาจากทฤษฎีของเพียเจท์ จึงจะกล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจท์ก่อนพอสังเขป

เพียเจท์เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เมื่อเพียเจท์พบว่าเด็กจะพัฒนาทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุด (Formal operations) เมื่ออายุประมาณ ๘ - ๑๐ ปี ฉะนั้นพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็ก จึงบรรลุขั้นสูงสุดได้เมื่ออายุประมาณ ๘ ถึง ๑๐ ปีเช่นกัน เพียเจท์ก็ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น ๓ ขั้นคือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน ขั้นก่อนจริยธรรมเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสองขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถ ในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความอยากความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัด โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูด ก็เริ่มรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตน

เองต่อบุคคลอื่น ๆ ในชั้นอายุ ๒ ถึง ๘ ปี เด็กจะมีพัฒนาการในชั้นนี้กำลัง กล่าวคือเด็ก จะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องการกระทำตาม การพัฒนาจากขั้นที่สองไปยังขั้นที่สาม คือชั้นนี้คหลักแห่งตนนั้น เพียเจท์เชื่อว่า เกิดขึ้น จากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความ เกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็ก เกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งหมาย ถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ ๘ ถึง ๑๐ ปี เด็กที่อยู่ใน สภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่สาม แต่มีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการอาจหยุดชงักอยู่ใน ขั้นที่สอง เนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดู หรือสังคม หรืออาจเกิดจาก การขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

โคลเบอร์กได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจท์ และพบความจริงว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ ๑๐ ปี เป็นส่วน มาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ ๑๑ ปี ถึง ๒๕ ปี (Kohlberg, ๑๙๖๙ หน้า ๓๙๑) แม้กระนั้นก็ตามจริยธรรมขั้นสูงสุดของโคลเบอร์ก คือขั้นนี้ยึดหลักอุดมคติสากลนั้น ก็ยังมีผู้วิจารณ์ว่าเป็นจริยธรรมขั้นอุดมคติของวัยรุ่นหนุ่มสาวเท่า นั้นและไม่ช่วยให้เข้าใจการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ของผู้ใหญ่ส่วนมากซึ่งมีจริยธรรมสูงกว่า นั้นได้ (Scott, ๑๙๗๑, หน้า ๑๖๐-๑๗๕) แต่เนื่องด้วยทฤษฎีของโคลเบอร์ก เป็น ทฤษฎีที่มีประโยชน์ในการเข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรม ได้ลึกซึ้งที่สุดในปัจจุบัน และได้ พิสูจน์ความเป็นสากลของทฤษฎีนี้แล้วโครงการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย ซึ่งได้ ศึกษาให้นักเรียน และนิสิต อายุ ๑๐ ถึง ๒๕ ปี จึงได้ยึดถือทฤษฎีนี้เป็นหลัก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล นั้น ประกอบด้วยด้านต่างๆ ที่สำคัญคือ ความรู้และความรู้สึกเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิง จริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม มีผู้พบว่าความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กจะมีอยู่ แล้วภายในปีแรกที่เข้าโรงเรียน และการพัฒนาทางด้านนี้ ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

มายในช่วงอายุต่อมา ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งทำให้การศึกษาพัฒนาการทางค่านี เป็นไปอย่างยากลำบาก โคลเบอร์กจึงเห็นว่าการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งใน สถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ ยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และท้ายสุดอาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้

โคลเบอร์กเชื่อว่า การบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองว่า “ดี” หรือ “เลว” แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้ง ยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นเป็นลำดับไป เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดคือขั้นที่หกของโคลเบอร์กนั้น ตรงกับสิ่งที่นักปรัชญายอมรับว่า เป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์ มิได้เจือเหตุผลประเภทอื่น ๆ เลย ฉะนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดจึงมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล กว้างขวางไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานจากความมีหลักการ ไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติ (Kohlberg, ๑๙๖๔, หน้า ๔๐๕) เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง ๖ ขั้นนี้ โคลเบอร์กได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะของคำตอบของเยาวชนอเมริกัน อายุ ๑๐ ถึง ๑๖ ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่าง ความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โคลเบอร์กได้แบ่งประเภทเหตุผลเชิงจริยธรรมเหล่านี้ ออกเป็น ๖ ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ โดยเรียงเหตุผลประเภทที่ผู้ตอบ อายุ ๑๐ ปี ใช้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ ๖ ซึ่งผู้ตอบ อายุ ๑๖ ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ ขั้น ของโคลเบอร์ก ได้ถูกจัดเป็น ๓ ระดับ ดังปรากฏในตาราง ๒

ระดับที่ ๑ คือก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึงการตัดสินใจเลือกกระทำ ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุดคือการมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สองคือการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำมาฉันก็ต้องทำไป เขาให้ฉันฉันก็ต้องให้เขา เป็นต้น

ระดับที่ ๒ คือระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึงการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ ๒ นี้ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่ ๓ บุคคลยังไม่เป็นตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่ ๔ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ ๓ คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึงการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรึกตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่า จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้น ๕ คือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่ ๖ ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริโอตตัปปะด้วย